

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Hallinto-oikeus on lapsenhuoltolain selvitystyön ensimmäisessä vaiheessa 15.2.2016 antanut lausuntopyyntöön 26.1.2016, OM 31/41/2015 lausuntonsa ja viittaa edelleen siinä esittämäänsä. Hallinto-oikeus pitää hyvänä jo aiemmassa lausunnossaan mainitsemiensa, lapsen osallisuuden lisäämistä koskevien seikkojen huomioon ottamista sääntelyssä. Esimerkkeinä mainittakoon tarkemmat säännökset lapsen kuulemisesta sekä siitä, mitkä seikat on erityisesti otettava huomioon arvioitaessa lapsen etua lapsen asumista ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemisessa.

Lisäksi todetaan, että ehdotetut pykälätarkennukset ja täysin uudet pykälät selkeyttävät nykyistä voimassa olevaa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettua lakia sekä sen liitelakeja. Säännökset ovat aiempaa helpommin ymmärrettäviä säännösten kohderyhmän eli perheiden kannalta, ja oikeustilaa on selvennetty tuomalla aiemmin oikeuskäytännön varaan jääneitä tilanteita lakiin. Ehdotetut muutokset oletettavasti myös vähentävät tuomioistuimen työtaakkaa, kun oheishuollosta ja tietojensaantioikeudesta voidaan sopia sosiaaliviranomaisessa, sopimuksen muuttamisen edellytyksenä erimieli-syystilanteissa tuomioistuimessa on olosuhteiden olennainen muutos ja tuomioistuin voi jo tapaamisoikeudesta päättäessään asettaa tapaamissopimuksen turvaamiseksi uhkasakon. Myös vanhempien velvollisuus myötävaikuttaa asiaan lapsen edun mukaisesti käy ehdotetuista säännöksistä nykyistä lakia selkeämmin ilmi.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei lausuttavaa.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Hallinto-oikeus viittaa aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä koskien lapsen huoltoa ja huostaanottoa koskevien prosessien päällekkäisyyttä ja tuomioistuinten tiedonvaihtoa ja edelleen toteaa, että tuomioistuinten välisen tiedonvaihdon parantamista ja sitä koskevien säännösten ja menettelyiden selkeyttämistä olisi aihetta edelleen selvittää. Lakiehdotuksen perusteluissa (s. 78) on ainoastaan todettu, että ”Jos lapsen huostaanottoa koskeva asia on vireillä hallintotuomioistuimessa samaan aikaan kun lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa asiaa käsitellään yleisessä tuomioistuimessa, näiden tuomioistuinten on tarkoituksenmukaista vaihtaa keskenään tietoja asian käsittelyn vaiheesta.”

Hallinto-oikeus esittää pohdittavaksi, tulisiko lapsenhuoltolain 16 b §:ssä koskien tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta säätää, että tuomioistuimella on muiden pykälässä mainittujen tahojen ohella oikeus saada salassapitosäännösten estämättä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkai-semiseksi välttämättömiä tietoja myös hallintotuomioistuimelta. Tässä yhteydessä olisi arvioitava, edellyttääkö asia muutoksia muihin salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin.

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

15 a § ja 17 b §

Pykälästä alkaa viittausketju lapsenhuoltolain 17 b §:ään, josta edelleen viitataan eteenpäin lakiin riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Viittausketju tekee erityisesti 17 b §:stä hankalasti hahmotettavan.

16 b §

Hallinto-oikeus viittaa edellä 11 a §:n kohdalla tuomioistuinten tietojenvaihto-oikeudesta lausumaansa ja esittää pohdittavaksi, tulisiko lapsenhuoltolain

16 b §:ssä koskien tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta säätää, että tuomioistuimella on muiden pykälässä mainittujen tahojen ohella oikeus saada salassapitosäännösten estämättä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja myös hallintotuomioistuimelta. Tässä yhteydessä olisi arvioitava, edellyttääkö asia muutoksia muihin salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin.

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei lausuttavaa.

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Ei lausuttavaa.

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Ei lausuttavaa.

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

Hallinto-oikeus pitää tärkeänä, että virheellisten tulkintojen välttämiseksi lastensuojelulain 46 §:ään lisätään ehdotettuun lapsenhuoltolain 11 a §:n 2 momenttiin kirjattu: ”Sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ei vaikuta huostaanottoon eikä sen sisältöön.” Muilta osin lastensuojelulain 46 §:n ja hallinto-lainkäyttölain 19 a §:n muutokset ovat linjassa muiden ehdotettujen muutosten kanssa.

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

Hallinto-oikeus kiinnittää huomiota lausunnossaan 15.2.2016 lapsen vuoroasumisen osalta esiin nostamaansa seikkaan mahdollisista vaikutuksista toimeentulotuesta annetun lain soveltamiseen. Myös nyt ehdotetussa 9 c §:ssä tapaamisoikeuden vahvistamisella erityisen läheiseen henkilöön saattaa olla heijastusvaikutuksia toimeentulotukiasioihin. Pääsääntöisesti toimeentulotukeen lapsen tapaamisesta aiheutuneisiin elanto- tai muihin menoihin on tähän saakka voinut olla oikeus lapsen vanhemmalla, joka on tavannut muualla asuvaa lastaan.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Hallinto-oikeus esittää lastensuojelulain mahdollisen laajemman tarkistamisen yhteydessä pohdittavaksi, olisiko tässä mietinnössä lapsenhuoltolain 15 §:ään esitetty täsmennys asiaan osallisten kuulemisessa otettavissa myös lastensuojeluasioiden käsittelyä hallintotuomioistuimessa koskevaan sääntelyyn (15 §:n 3 momentin mukaan Tilaisuutta tulla kuulluksi ei kuitenkaan tarvitse varata, jos kuulemistilaisuuden varaamista koskeva tiedoksianto olisi toimitettava

oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla tuomioistuimen kuulutuksella.). Samassa yhteydessä olisi aiheellista muiltakin osin arvioida, millaisissa tilanteissa kuulematta jättäminen voi tulla kyseeseen hallinto-oikeudessa vireillä olevissa lastensuojeluasioissa siten, että menettely kuitenkin täyttää Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaiset oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset.

Vainionpää Suvi
Helsingin hallinto-oikeus - Ylituomari Liisa Heikkilä